

SPALVINK VILNIŲ

Pastatų istorijos

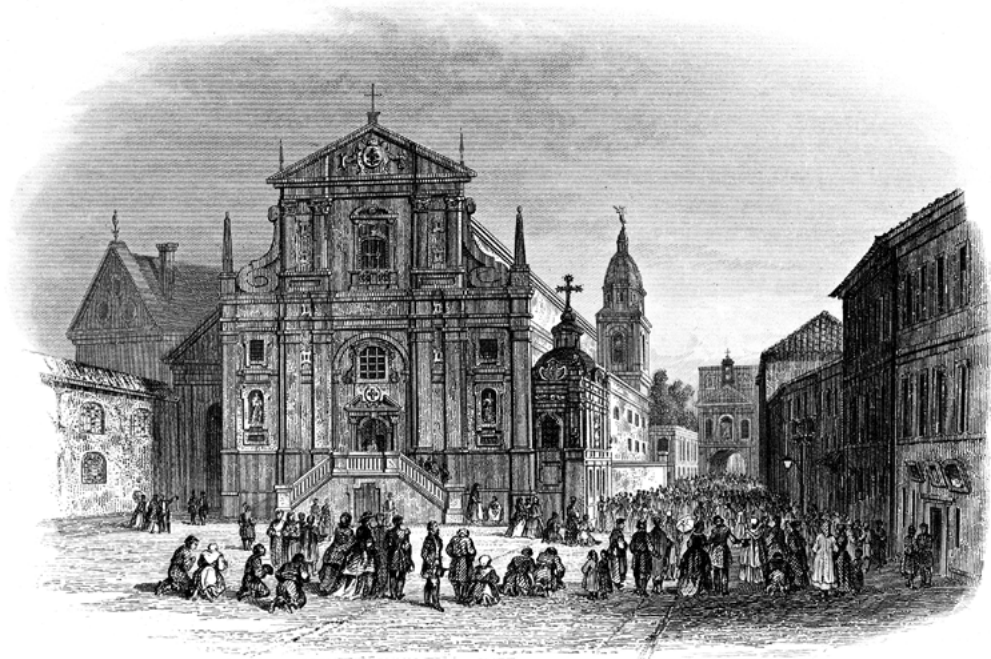

Lietuvos sostinė Vilnius buvo įkurta Viduramžiais. Kreivose ir paslaptinėse jo gatvelėse randame autentiškų gotikos, renesanso, baroko, klasicizmo ir kitų stilių pastatų. Žvelgdami į sostinės architektūrą galime perskaityti visą miesto istoriją nuo įkūrimo iki šių dienų. Kaip Vilniaus veidas keitėsi bėgant šimtmečiams? Kokias istorijas pasakoja Vilniaus pastatai? Ką jie byloja apie miestiečių skonį ir pomėgius, savo epochos papročius? Visa tai sužinosite skaitydami ir spalvindami šį leidinį.

Tai – trečioji serijos „Spalvink Vilnių“ knygelė. Jai atrinkti kūriniai priklauso Lietuvos nacionaliniam dailės muziejui, išskyrus paskutiniame puslapyje panaudotą Zigmunto Čaikovskio paveikslą „Vilniaus senoji sinagoga“ – jį maloniai leido reprodukuoti Vilniaus Gaono žydų istorijos muziejus. Šalia kiekvieno spalvinamo paveikslėlio nurodytas QR kodas. Jį nuskenavę išmaniuoju įrenginiu, būsite nukreipti į Lietuvos muziejų kolekcijų portalą www.limis.lt, kur galėsite pamatyti originalius eksponatų vaizdus ir aprašymus.

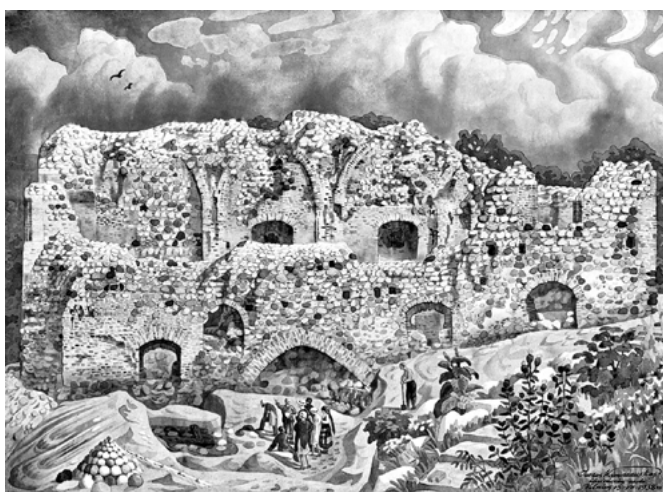
Čia pateiktus paveikslus galite spalvinti ir internete. Apsilankę Lietuvos nacionalinio dailės muziejaus interneto svetainės puslapyje <https://www.lndm.lt/spalvink-vilniu/>, galėsite spalvinti, rinkti dėlionės, žaisti atminties žaidimą.

Kviečiame spalvinti, pažinti ir atrasti Vilnių!

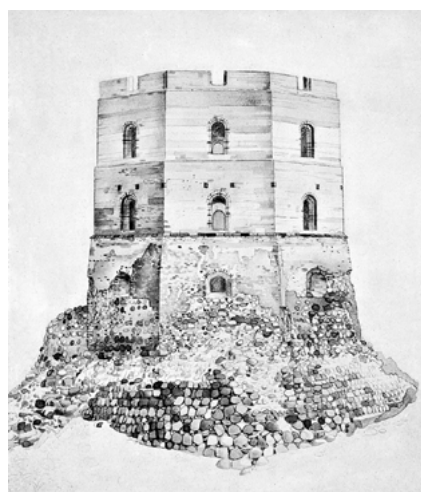

Viduramžių miestas

Vilniaus miesto pradžia siejama su Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino vardu, tačiau miestas Neries ir Vilnelės santakoje gyvavo gerokai anksčiau. Manoma, kad pirmieji gyventojai Gedimino kalno papėdėje įsikūrė dar II–III a. prieš Kristų. ❀ Kunigaikščių Vytenio ir Traidenio laikais ant kalno buvo pradėta statyti mūrinė pilis. Vilniaus įkūrėju laikomas Gediminas sudarė palankias sąlygas čia atvykti ir apsigyventi pirkliams, amatininkams ir žemdirbiams iš svečių šalių, todėl miestas augo ir plėtėsi. ❀ Kaip tuo metu atrodė Vilnius? Archeologai teigia, kad XIII–XVI a. sostinėje daugiausia buvo medinių pastatų. Tik išskirtinės svarbos statiniai būdavo mūrijami iš akmenų ir plytų, nes anuomet ne visi meistrai žinojo, kaip tai padaryti, ir trūko tinkamos medžiagos. Iš pradžių mūrinės buvo pilys, gynybiniai įtvirtinimai, šventovės, vėliau – didikų rūmai, turtingų pirklių namai. Visi jie įgavo tuomet vyrausio architektūrinio stiliaus – gotikos bruožų.

Juozapas Kamarauskas
Vilniaus Aukštutinės pilies griuvėsiai. 1938 m.

Juozapas Kamarauskas
Gedimino pilies bokštas

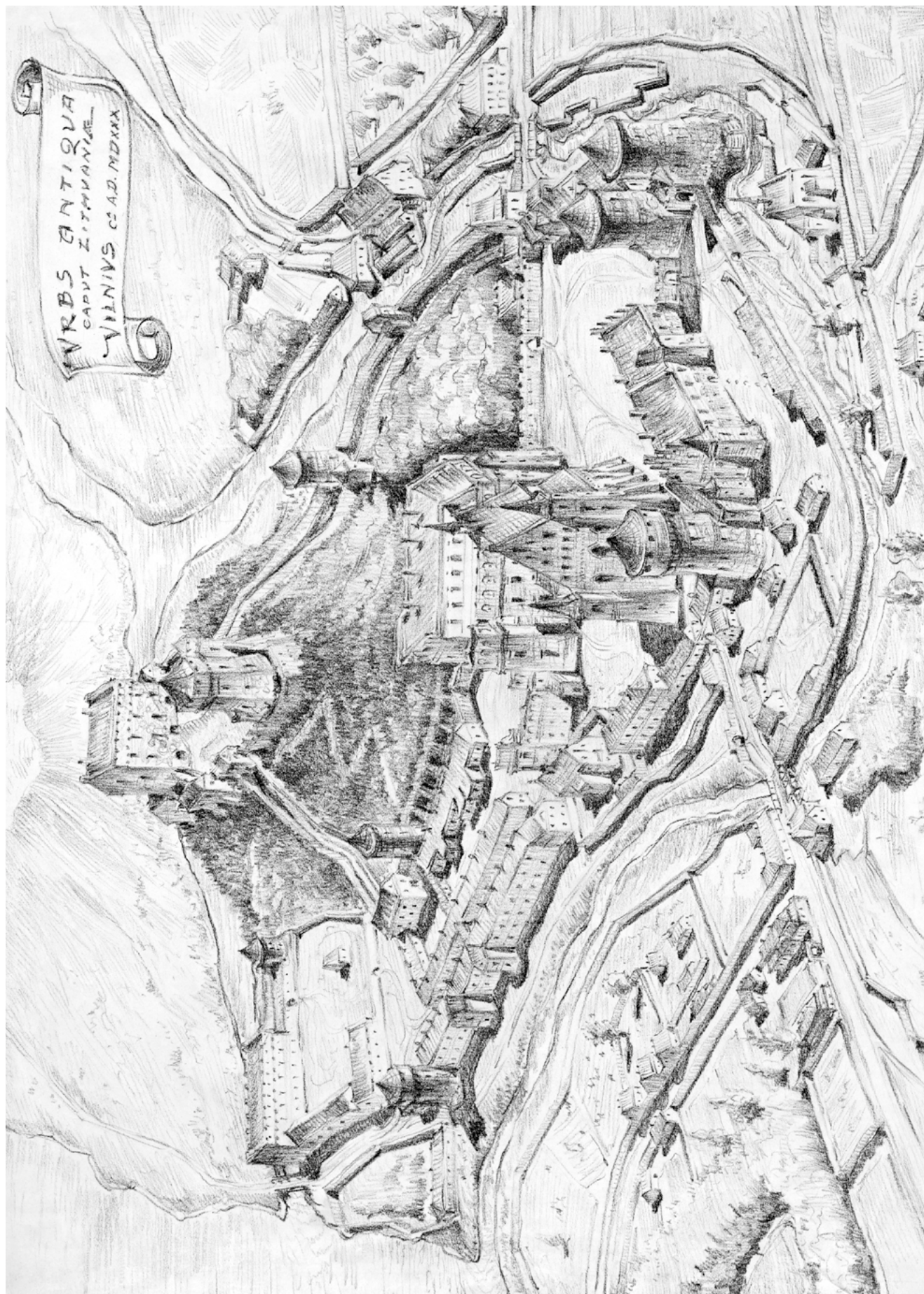
Kas yra gotika?

❀ Gotika – tai dailės ir architektūros stilius, Europoje gyvavęs Viduramžiais (XII–XVI a.). Iš pradžių atsirado Prancūzijoje, paskui pasklido po Vakarų Europą, o XIII–XV a. pasiekė mūsų šalį. Kaip atpažinti gotikinį pastatą? Jį puošia smailios arkos ir smailėjantys langai, dideli spalvoti vitražai, iš plytų išmūrytos sienos, plytų ornamentai, gausybė bokštelių, skliautuotos lubos.

❀ Išskirtinis Lietuvos gotikos bruožas yra raudonos degto molio plytos, mat plytų spalvos kitose šalyse skiriasi. Statiniams buvo naudojamos vietinės, čia pat randamos statybinės medžiagos, todėl kalnuotuose kraštuose gotikiniai pastatai buvo mūrijami iš įvairaus atspalvio akmens, o ten, kur tinkamo akmens nebuvo, – iš molio plytų. Jų gaminimo meistrai teigia, kad spalva dažnai priklauso nuo molio savybių (kiekviename krašte jos skirtingos). Įdomu ir tai, kad plytų atspalvį taip pat nulemia malkos, kuriomis kūrenama degimo krosnis: jeigu kūrenama šlapiomis malkomis – plytos bus gelsvos, jeigu sausomis – raudonos.

❀ Viduramžių laikus šiandieniam Vilniuje mena šie pastatai: ant Pilies kalno stovintis Gedimino pilies bokštas, Šv. Mikalojaus bažnyčia, Šv. Onos bažnyčia ir Bernardinų ansamblis (bažnyčia ir vienuolynas), Vilniaus gynybinės sienos fragmentai, siaurose Vilniaus gatvelėse išsibarstę pavieniai gyvenamieji pastatai ir kt. Tai plika akimi regimi gotikos ženklai. Tačiau po Vilniaus grindiniu irgi slypi ištisas gotikinis pasaulis – senamiesčio rūšiai ir požemiai. Juos apžiūrėti galima ekskursijų metu arba lankant pastatų rūsiuose įsikūrusias galerijas, muziejus.

❀ Vilniuje savitu gotikos stiliumi garsėjo ir stačiatikių cerkvės. Viena seniausių – Skaisčiausiosios Dievo Motinos stačiatikių cerkvė, pastatyta 1346 m. dar iki Lietuvos krikšto, kadaise irgi turėjo gotikinį siluetą. Cerkvės statymu rūpinosi Lietuvos didžiojo kunigaikščio Algirdo žmona, rusų kunigaikštė Marija Ona.

Zigmuntas Čaikovskis
Vilniaus pilies vaizdas. 1940 m.

Gotikos kelias į Vilnių

Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė nuo seno palaikė glaudžius prekybinius ir politinius ryšius su kitomis valstybėmis. Iš tolimų kraštų karžygiai ir keliautojai į savo kraštą parsiveždavo pasakojimų apie galingas pilies, puošnius rūmus, neregėtus valgius, o sumanūs pirkliai netrukdavo pasiūlyti egzotiškų prekių. ❀ Glaudūs prekybiniai ryšiai su kitų šalių pirkliais ypač pagyvėjo valdant kunigaikščiui Gediminui. Jo pakviesti į Vilnių atvyko auksakaliai, riteriai, vienuoliai, račiai, kailiadirbiai, malūnininkai ir kitų profesijų žmonės iš Vokietijos žemių. Svetimšaliai kūrėsi sostinėje, čia skleidė savo pasaulėžiūrą, dalinosi įgytomis žiniomis, statėsi maldos namus. Taip pamažu Vilniuje pradėjo rasti gotikinio tipo pastatų. ❀ Dar labiau gotika išsitvirtino po oficialaus Lietuvos krikšto 1387 metais. Lietuvos didysis kunigaikštis ir Lenkijos karalius Jogaila Vilniuje pastatydino pirmąją gotikinę katedrą, o Lietuvos didžiojo kunigaikščio Vytauto liepimu mūrinės bažnyčios buvo pradėtos statyti visoje Lietuvoje.

Juozapas Kamarauskas
Vilniaus katedra. 1923 m.

Alfredas Römeris
Vilniaus Pranciškonų bažnyčios varpinė. 1869 m.

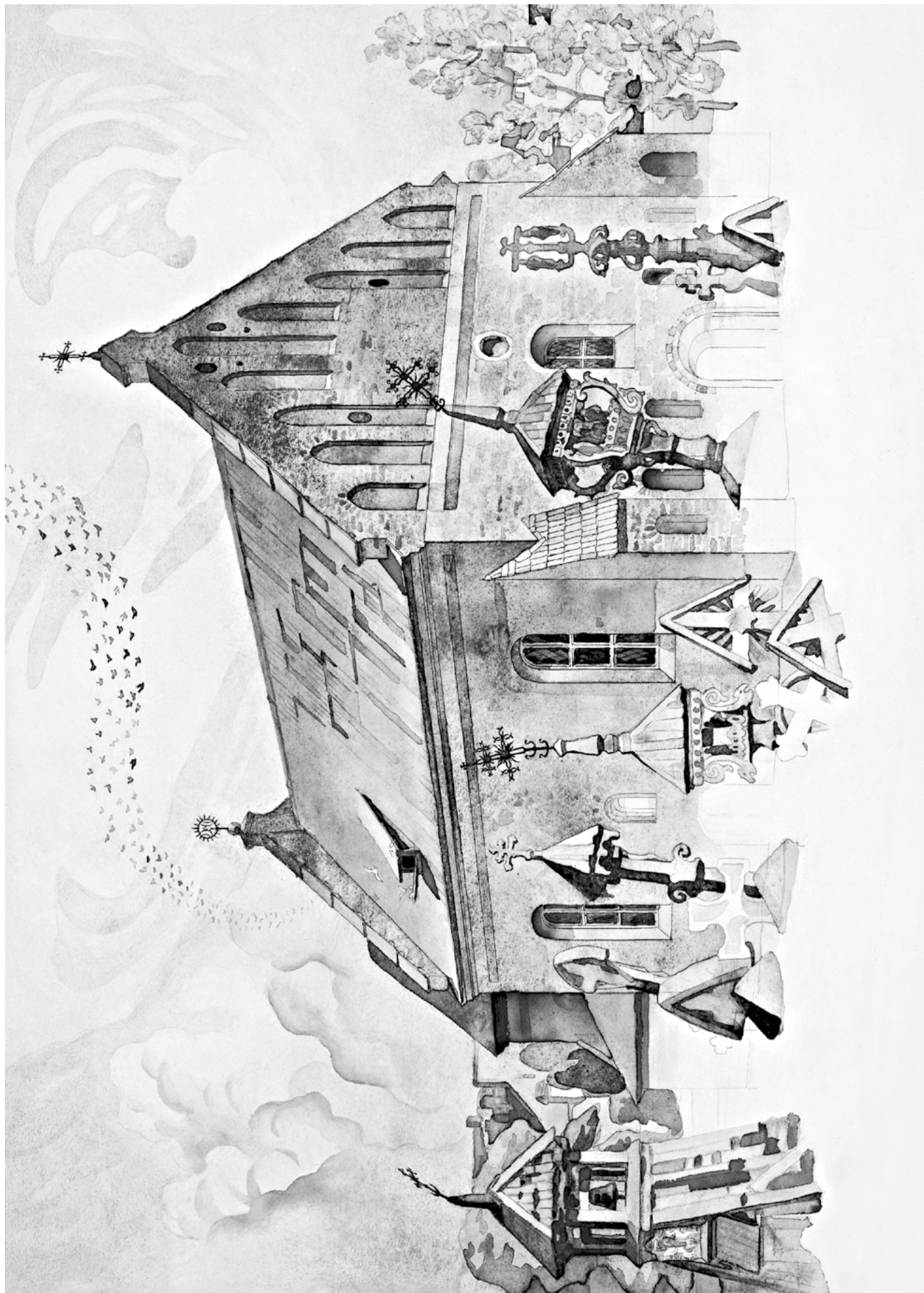
Ar žinojai, kad ...

❀ Vienas seniausių pastatų Vilniuje yra arkikatedros varpinė. Manoma, kad jos apatinė dalis buvo sumūryta XIII amžiuje. Viduramžiais visą dabartinę katedros teritoriją ir joje buvusius Valdovų rūmus juosė gynybinė siena su įtvirtintais bokštais. Laikui bėgant gynybinė siena buvo nugriauta, išliko tik vienas bokštas – jis ir buvo perstatytas į katedros varpinę. Ji įvairiais laikotarpiais buvo dailinama, vis paaukštinama, jos išorė pritaikyta prie tuo metu vyravusių architektūrinių madų.

❀ Viena seniausių sostinės šventovių yra nedidelė raudonų plytų Šv. Mikalojaus bažnyčia. Teigiama, kad bažnyčia čia stovėjo dar kunigaikščio Gedimino laikais – net prieš 700 metų! Šv. Mikalojaus bažnyčia buvo skirta svetimšaliams pirkliams bei amatininkams, pavadinta keliautojų globėjo šv. Mikalojaus vardu. Ji buvo pastatyta tuometiniame vokiečių kvartale. Šiandien, kaip ir anuomet, netoli šventovės nusidriekusi viena seniausių miesto gatvių – Vokiečių.

❀ Siaučiant karams, gaisrams, epidemijoms ir kitoms negandoms dauguma gotikinių statinių Vilniaus senamiestyje pražuvo. Kai kurie iš jų liko įamžinti dailininkų darbuose (pvz., Pranciškonų bažnyčios varpinės bokštas) ar senose fotografijose. Šiandien Vilniaus senamiestyje priskaičiuojama apie 300 gotikinio stiliaus pastatų. Įdomu, kiek jų suskaičiuotumėte pasivaikščioję nuo Aušros vartų iki Valdovų rūmų?

❀ Šiandien sugriuvus kokiam nors istoriniam pastatui architektai ir istorikai stengiasi kuo labiau atkurti buvusį jo vaizdą. Taip buvo ne visada. Anksčiau žmonės atstatydavo pastatus pagal tuo metu vyravusias madas. Tad po gaisrų ar karų sugriautas miestas būdavo atstatomas jau visiškai kitoks. Štai kodėl Vilniuje iki mūsų dienų išliko nedaug gotikinių ir renesansinių pastatų. XVII–XVIII a. jie buvo perstatyti, apvilkti barokiniais rūbais, dar vėliau – klasicistiniais.

Juozapas Kamarauskas
Šv. Mikalojaus bažnyčia. 1889 m.

Liepsnojanti bažnyčia

Vilniaus senamiestyje, netoli Vilnios upės, šalia Bernardinų bažnyčios ir vienuolyno, stovi mažytė raudonų plytų bažnytėlė, iš kitų išsiskirianti grakštumu ir bokštelių gausa. Tai Šv. Onos bažnyčia – vienas žymiausių ir meniškiausių gotikos paminklų Lietuvoje. 🌿 Legenda byloja, kad šią šventovę statė du meistrai: patyręs mūrininkas Vaitiekus ir jo žentas – jaunas pagalbininkas Jonas. Senasis meistras paklojęs pamatus ir pradėjęs mūryti sienas. Apžiūrėjęs pradėtą statyti bažnyčią, Jonas pastebėjęs ją esant nedailią, sunkių formų ir pasakęs pastabų mokytojui. Išsėdėjęs Vaitiekus palikęs įpusėtą statybą, tad Jonas tęsęs – sumūrijęs lengvą ažūrinę viršutinę dalį, stulpelius, tris grakščius fasado bokštus. 🌿 Prabėgus metams grįžęs Vaitiekus. Išvydęs užbaigtą nuostabią šventovę, jis užsidegęs pavydu ir pykčiu. Abiem užlipus į aukščiausią bažnyčios vietą, senasis meistras nustumęs Joną žemėn. Jaunuolis nukritęs prie savo mylimos Marijos kojų ir žuvęs.

Juozapas Kamarauskas
Vilniaus Bernardinų (Šv. Pranciškaus Asyžiečio)
bažnyčios fragmentas. 1943 m.

Nežinomas dailininkas
Švč. Mergelė Marija su Kūdikiu Jėzumi ir
šv. Ona. XVIII a. II p.

Ar žinotai, kad ...

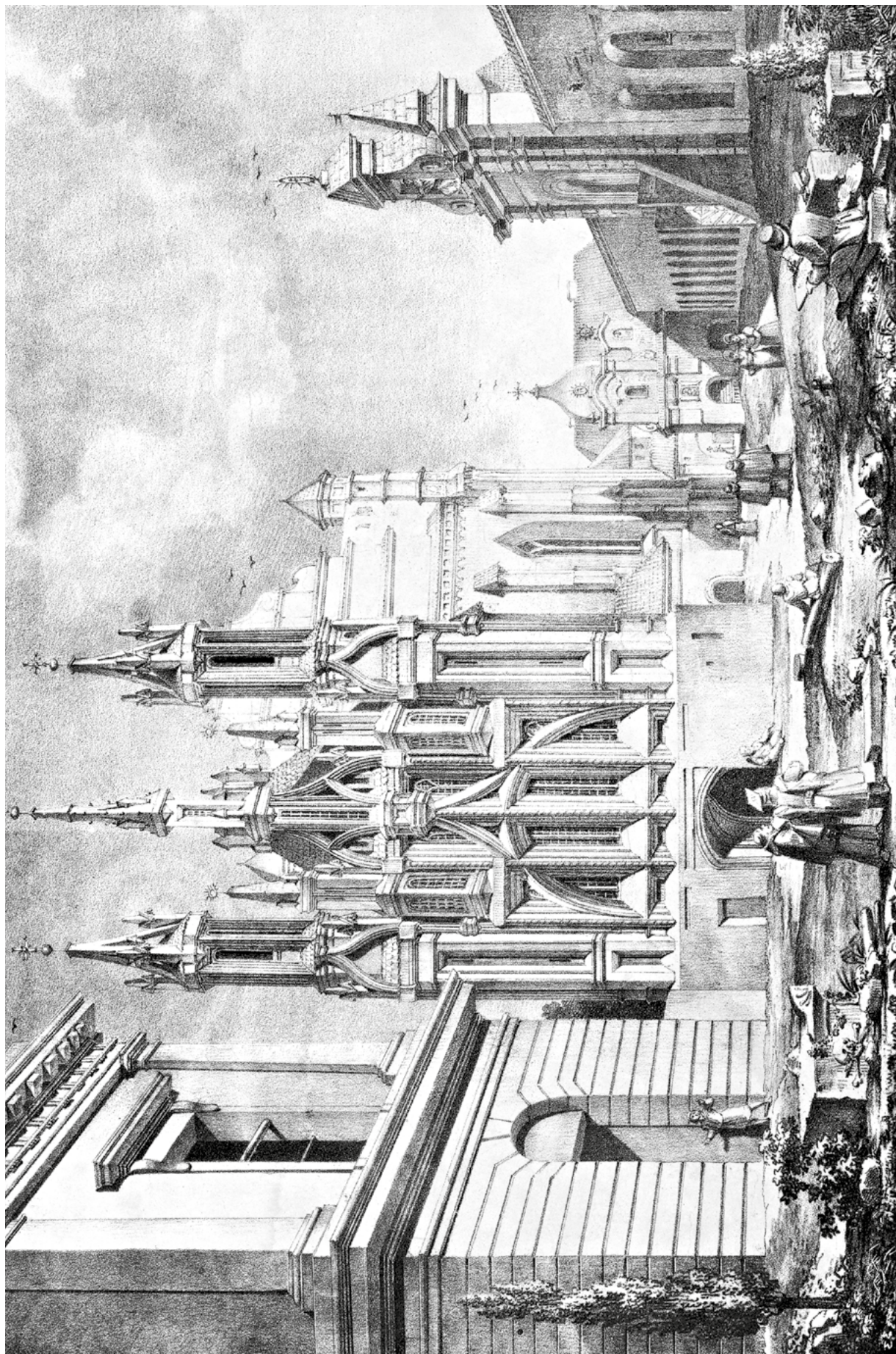
🌿 Šv. Onos bažnyčia pastatyta XVI a. pradžioje liepsnotosios gotikos stiliumi, kuriam būdingas ypatingas puošnumas, įmantrumas, vingiuotos liepsnos liežuvių pavidalo linijos. Jos fasado (priekinės pusės) ornamentams panaudotos net 33 rūšys skirtingos formos, pločio ir ilgio plytų. Iš tolo pažvelgę į Šv. Onos bažnyčią galime pastebėti, kad jos linijos primena rankas iškėlusį besimeldžiantį žmogų ar net Gediminaičių stulpus. O gal dar kažką?

🌿 Kita legenda kalba apie tai, kad Lietuvoje viešėjęs prancūzų imperatorius Napoleonas Bonapartas norėjęs Šv. Onos bažnyčią ant delno nusinešti į Prancūziją. Ar tai tiesa, skaitykite knygutėje „Spalvink Vilnių. Miesto gyvenimas“ arba internete – www.lndm.lt/spalvink-vilniu/.

🌿 Bažnyčia buvo pavadinta šventos Onos – Mergelės Marijos motinos – vardu. Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje šis vardas išplito dar XIV amžiuje. Ir šiandien Lietuvos mies-

teliuose ir kaimuose yra bažnyčių, kurioms suteiktas šv. Onos vardas. Dailininkai šią šventąją dažnai vaizduoja su savo dukra Marija ir anūku Jėzumi.

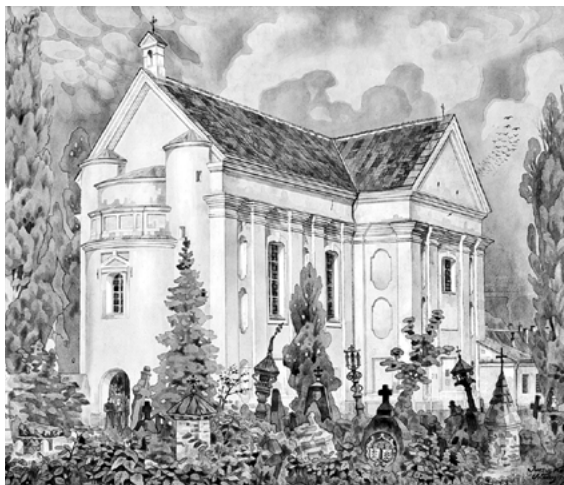
🌿 Maldos namai ir gynybinė tvirtovė? Viduramžiais buvo įmanomas ir toks derinys. Šalia Šv. Onos bažnyčios stovi dar viena, tik daug didesnė šventovė – Bernardinų bažnyčia. Abi šventovės buvo statytos maždaug tuo pačiu metu – kaip tik tada, kai miestiečiai, išsigandę totorių antpuolių, aplink Vilnių mūrijo gynybinę sieną. Bernardinų bažnyčia buvo pastatyta pačiame tuometinio miesto pakraštyje, tad vilniečiai įjungė ją į bendrą miesto įtvirtinimų sistemą. Tai liudija masyvios ir kresnos bažnyčios sienos, 19 šaudymo angų šiaurinėje sienoje. Prireikus šventovė galėjo būti naudojama ne tik maldai, bet ir gynybai. Bernardinų bažnyčia yra vienintelė bažnyčia Vilniuje, išlaikiusi ryškius gynybinius elementus.

Jósef Hilary Glowacki
Šv. Onos bažnyčia Vilniuje. 1823–1826 m.

Vilniaus renesansas

Metai keitė metus, šimtmečiai – šimtmečius, kito žmonių mąstymas, pasaulio suvokimas, gyvenimo būdas. XIV–XVII a. Europoje išplito Renesansas – geografinių atradimų, švietimo suklestėjimo ir meno genijų epocha. Tuo metu ypatinga reikšmė buvo teikiama žmogaus lavinimuisi ir tobulėjimui: steigiamos mokyklos ir gimnazijos, kolegijos ir universitetai, įkurtos pirmosios knygų spaustuvių. Ne išimtis ir Vilnius. 1579 m. jėzuitų vienuoliai čia įsteigė Vilniaus universitetą – pirmąją tokio tipo švietimo įstaigą Vidurio Rytų Europoje. 🌿 Renesanso laikais keitėsi ir miestų architektūra. Vilniuje išliko palyginti nedaug šio stiliaus pastatų: juos suniokojo dideli XVII–XVIII a. gaisrai. Po ištiktų nelaimių namai mieste buvo atstatomi jau kitokie – barokinio stiliaus. Mūsų dienas pasiekė renesansinės Šv. Stepono ir Šv. Mykolo bažnyčios, Aušros vartų, didikų rūmų, gynybinės sienos fragmentai, išliko ir buvusios renesansinės Lietuvos didikų kunigaikščių rezidencijos liekanų, ant kurių buvo atstatyti Valdovų rūmai. 🌿 Jeigu norite pajusti šios epochos dvasią, pasivaikščiokite senojo Vilniaus universiteto kiemais su arkadomis, kur ir prieš keturis šimtus metų užėjo universiteto profesoriai bei jų studentai.

Juozapas Kamarauskas
Šv. Stepono bažnyčia. 1892 m.

Monogramistas „B.P.“
Astronomijos observatorija Vilniuje. XIX a. II p.

Kas yra renesansas?

🌿 Renesansas – išvertus iš italų kalbos reiškia „atgimimas“. Tai architektūros ir meno stilius, kilęs Italijoje, Europoje išplitęs XIV–XVII amžiais. Renesanso laikais buvo statomi Antikos architektūrą primenantys pastatai: jie buvo puošiami grakščiomis kolonomis su pusapskritėmis arkomis, buvo paprasti, darnių formų.

🌿 Arkados – vienas populiariausių renesanso pastatų elementų. Tai atviri, kolonomis ir arkomis puošti koridoriai. Pietų kraštuose tokiuose koridoriuose karštomis vasaros dienomis būdavo maloniai vėsu. O Lietuvoje daug kur jie buvo užmūryti ar įstiklinti, nes žiemą čia vaikštinėti būdavo per šalta. Užmūrytų arkadų galite pamatyti Vilniaus universiteto Observatorijos kieme, įstiklintų – buvusioje jėzuitų noviciate prie Šv. Ignato bažnyčios. Atviros arkados šiandien

tebepuošia Vilniaus alumnatą ir Vilniaus universiteto Didįjį kiemą. Vienur kitur jų galite aptikti ir kituose senamiesčio kiemeliuose.

🌿 Puošnius rūmus Vilniuje statėsi ir valdovai, ir didikai. Daugiau nei tris šimtus metų Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje aukštas valstybės pareigas ėjo Radvilos – garsi ir galinga didikų giminė. Iš jų kilo 22 ministrai, 7 vaivados, 3 vyskupai, 1 kardinolas ir 1 karalienė! Vilniuje Radvilos turėjo net devynias rezidencijas. Viena iš jų, perstatyta renesanso stiliumi, XVII a. buvo laikoma puošniausiais Vilniaus rūmais. Jūs pastatė Lietuvos didysis etmonas, Vilniaus vaivada Jonušas Radvila (1612–1655). Šiandien šioje rezidencijoje veikia Radvilų rūmų muziejus.

Vytautas Gabriūnas
Vilnius. Radviļų rūmai. xvii a. retrospektyva. 1989 m.

Valdovų rūmai

Lietuvoje renesansas išplito į valdžią atėjus Žygimantui Senajam (1467–1548). Jam vedus italų kunigaikštę Boną Sforcą (1494–1557) Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje ir Lenkijos karalystėje pasklido Renesanso kultūra. 🌿 Iš saulėtos Italijos atvykusi jaunoji nuotaka atsivežė ne tik savo brangenybes ir puošnias damas, bet ir italų architektus, gydytojus, virėjus, dailininkus bei muzikantus. Sumani karalienė tuoj ėmėsi atnaujinti senąsias karalių rezidencijas pagal gimtojoje Italijoje vyravusias madas. 🌿 Vilniaus Žemutinė pilis buvo išplėsta, perstatyta pagal renesansinį stilių. Puošniose salėse pradėjo skambėti itališka muzika, vyko puotos su renesansiniais šokiais. 🌿 Valdovų rūmai ypač suklestėjo, kai Lietuvos didžiuoju kunigaikščiu tapo Žygimanto Senojo ir Bonos Sforcos sūnus Žygimantas Augustas (1520–1572). Motinos išauklėtas Italijos dvasia, jis negailėjo pinigų menui ir pramogoms. Žygimanto Augusto laikais Valdovų rūmuose buvo įkurta turtinga biblioteka, paveikslų galerija, lobynas, kuriuo stebėjosi net čia apsilankęs popiežiaus pasiuntinys.

Józef Oziębowski
Žygimantas Augustas. 1840 m.

Nežinomas dailininkas
Barbora Radvilaitė

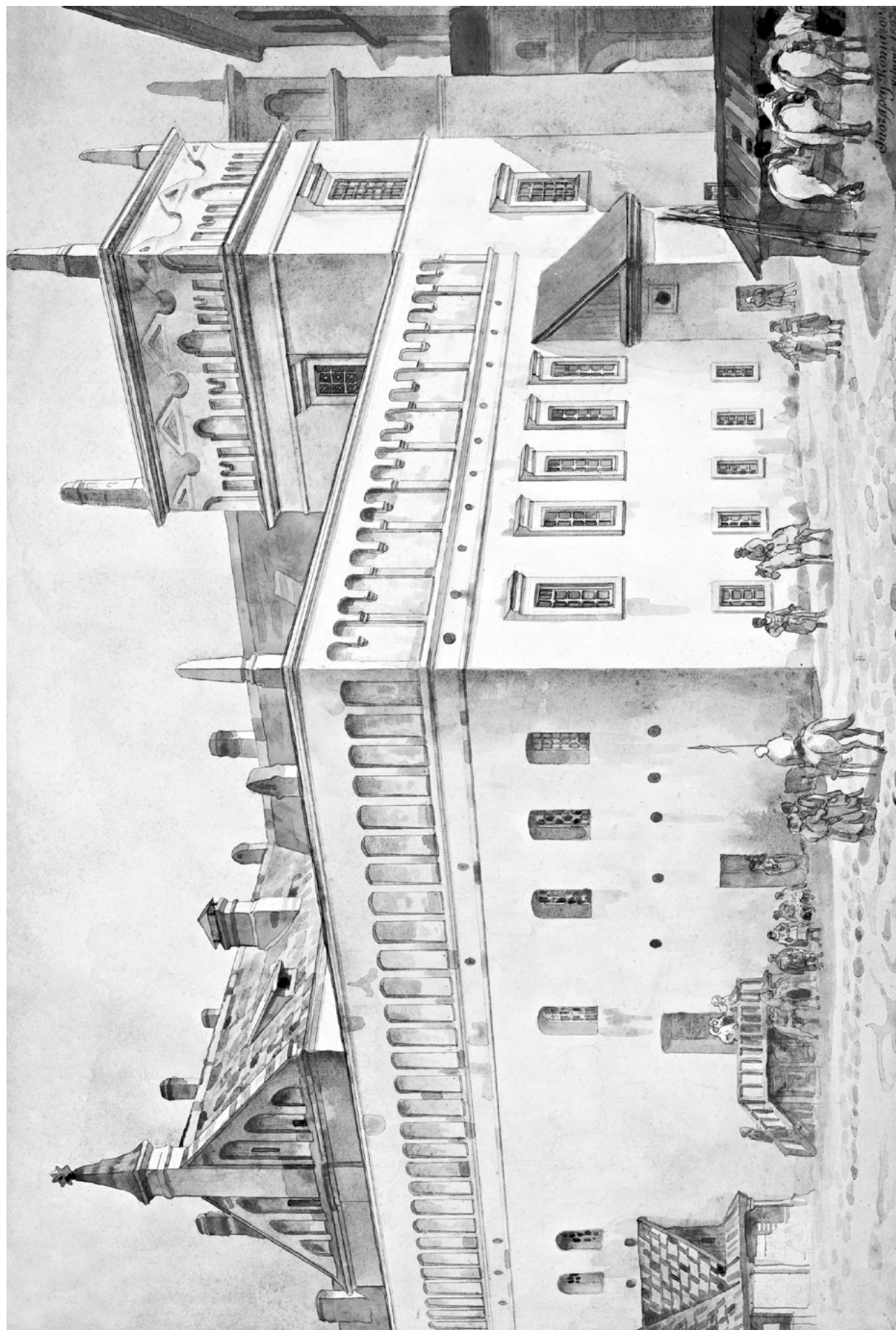
Ar žinojai, kad ...

🌿 Bonos Sforcos dėka Vilniaus didikai atrado iki tol nežinotą valgymo įrankį – šakutę, damos pradėjo nešioti puošnius renesansinius rūbus, madingus ir kituose Europos dvaruose, ant didžiūnų stalo buvo patiektas neregėtas desertas – ledai ir tuo metu egzotiškos daržovės – pomidorai bei agurkai. Italės valdovės paliepiamu šalia rūmų užveistame sode pradėti auginti ano meto vilniečiams keisti augalai – bulvės, petražolės ir kopūstai...

🌿 Karalių likimai pažymėti nesuskaičiuojamais turtais, neribota valdžia, rafinuotomis pramogomis, tačiau juose netrūksta ir skausmingų posūkių. Ypač kai kalbama apie meilės reikalus. Pamilęs vilnietę didikę Barborą Radvilaitę kunigaikštis Žygimantas Augustas užsitraukė tėvų rūstybę. Anais laikais valdovų santuoka būdavo sudaroma rūpinantis valstybės gero: siekiant sutaukyti kariaujančias šalis, prisijungti daugiau žemių ar dėl kitų politinių priežasčių. Žygimanto Augusto tėvai

prieštaravo vedyboms, kurios valstybei nenešė jokios naudos. Tačiau jaunasis kunigaikštis nepaisė tėvų valios ir Barbora Radvilaitė tapo jo žmona bei Lietuvos didžiąja kunigaikštene ir Lenkijos karaliene.

🌿 Maždaug prieš du šimtus metų caro valdžios liepimu Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai buvo nugriauti. Toje vietoje, tarp Vilniaus katedros ir Gedimino kalno, ilgą laiką stūksojo griuvėsiai ir buvusios rezidencijos liekanos. Tačiau 2013 m. liepos 6 d. Valdovų rūmai buvo atkurti ir iškilmingai atidaryti. Juose pradėjo veikti Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmų muziejus.

Juozapas Kamarauskas
Vilnius. Žemutinė pilis. 1897 m.

Baroko debesys

Nuo Vilniaus kalvų atsiveria įspūdinga senamiesčio panorama – virš daugybės raudonų stogų į dangų šauna grakštūs bažnyčių bokštai... Šventovės su aukštyn smailėjančiais bokštais Vilniuje buvo statomos Baroko epochoje. Jų Vilniuje išliko daugiausiai, todėl Vilnius dažnai vadinamas baroko miestu. ❀ Į Vilnių šis meno stilius atkeliavo kartu su vienuoliais jėzuitais. Būtent jie čia pastatė pirmąją barokinę pastatą – Šv. Kazimiero bažnyčią. To meto vilniečiams, pripratusiems prie saikingų renesanso linijų, nauja šventovė turėjo atrodyti iš tiesų keistai. Pasakojama, kad buvo net protestuojančių, manančių, kad šis pastatas Vilniaus senamiesčiui visiškai netinka... Nepaisant to, barokas netruko įsitvirtinti miesto architektūroje. ❀ Ištaigingas baroko menas patiko ir valdovams: Zigmantas Vaza (1587–1632) įsakė prie katedros pristatyti puošnią barokinę koplyčią savo giminaičiui šventajam Kazimierui. Baroko menu bei kultūra domėjosi ir jo sūnus Vladislovas Vaza (1595–1648), kuriam karaliaujant Valdovų rūmuose buvo pastatyta pirmoji Lietuvoje itališka opera. Skulptorius, architektas ir kitus menininkus iš Italijos kvietėsi ir Vilniaus didikai Sapiegos, Pacai: barokiniais rūbais jie dailino senas bažnyčias, statė naujas, puošė ir gražino karališkąjį miestą. ❀ Kai vaikštinėsite po senamiestį, nepamirškite pakelti galvų – poetas Česlovas Milošas teigė, kad netgi debesys, plaukiantys virš Vilniaus, yra barokinių formų...

Juozapas Kamarauskas
Šv. Kazimiero bažnyčia. 1892 m.

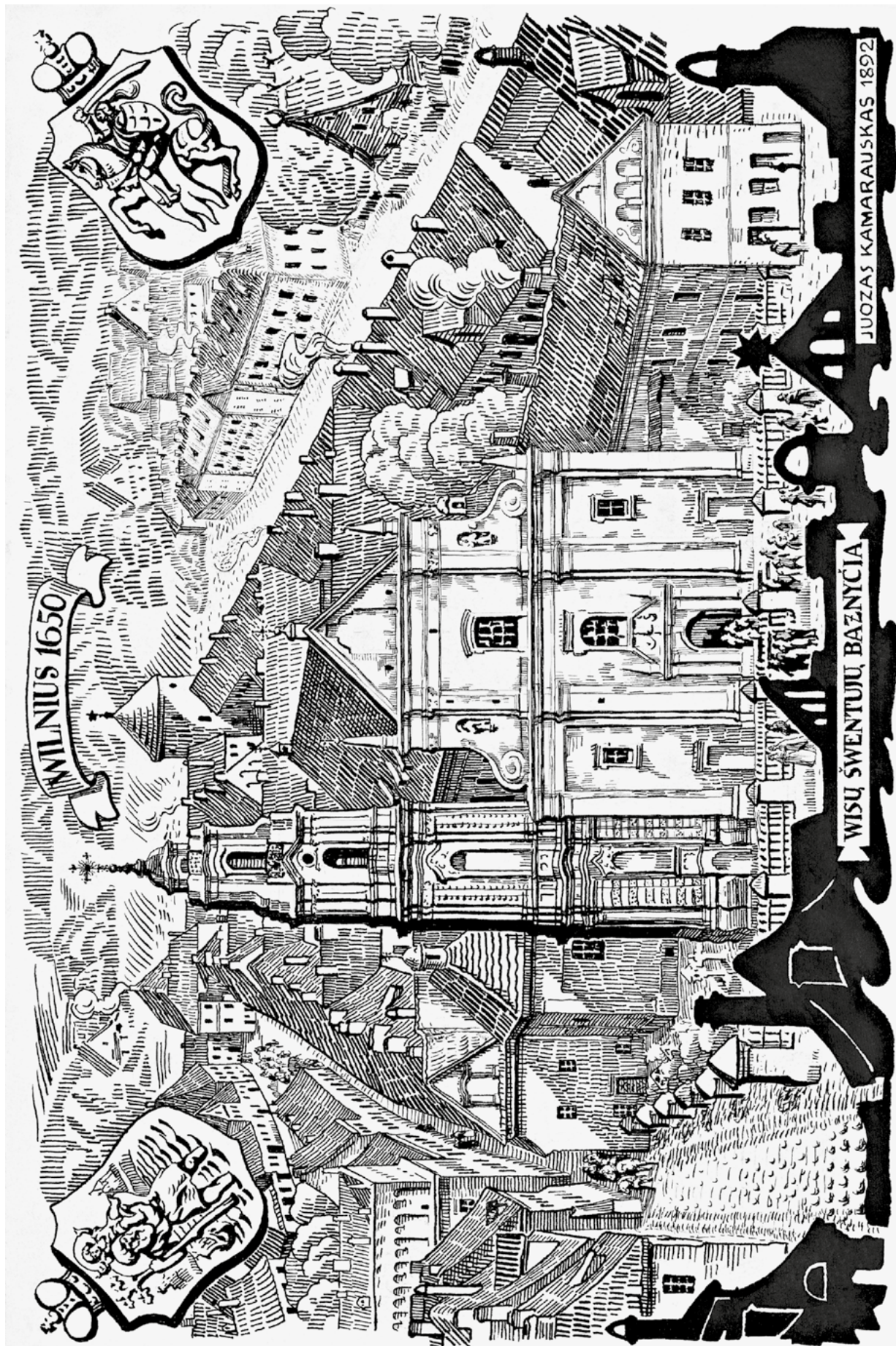
Wilhelm Hermes
Augalinis ornamentas. XIX a. vid.

Kas yra barokas?

❀ Barokas – tai architektūros ir meno stilius, kuris susiformavo Italijoje XVII–XVIII a. ir netrukus išplito visoje Europoje. Žodžiu *barocco* (tarti „baroko“) italai apibūdina tai, kas keista ir neįprasta. Šio stiliaus pastatai puošiami banguotomis, išgaubtomis linijomis, spiralėmis, langai dekoruojami nulipdytomis augalų, vaisių ir kitokiomis girliandomis, ant bokštų statomos vazos, vietoj stogų pūpso išgaubti kupolai. Baroko pastatų viduje ir išorėje gausu įmantrių ornamentų, sudarytų iš kriauklių, augalų lapų, jūros bangų ar liepsnos liežuvelių.

❀ Barokinių šventovių grožiu Katalikų Bažnyčia siekė nustebinti, priblokšti, išreikšti per kraštus besiliejančią džiaugsmą, šventinę nuotaiką, amžinybės grožį. Europos valdovai, statydami prašmatnias barokines rezidencijas, demonstruodavo savo nesibaigiančius turtus ir didybę.

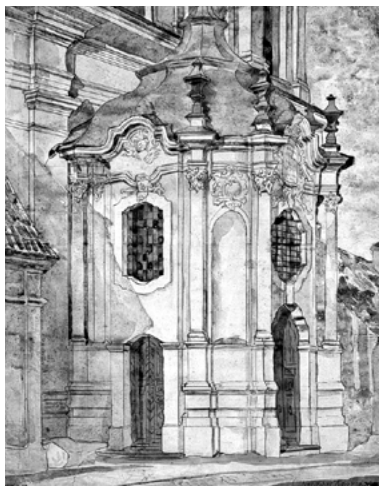
❀ Lietuvoje barokas vyravo net 200 metų (XVII–XVIII a.). Tai vienintelis meno stilius, į Lietuvą nė kiek nepavėlavęs, čia prasidėjęs beveik tuo pačiu metu kaip ir likusioje Europoje.

Juozapas Kamarauskas
Visų Šventųjų bažnyčia. 1892 m.

Spindesys ir skurdas

Baroko epocha Lietuvos Didžiąjai Kunigaikštystei ir Vilniui buvo sunkus metas. Per šalį nuolat žygiavo svetimos – švedų ir rusų – kariuomenės. Jos niokojo viską, kas tik pasitaikydavo kelyje: grobdavo gyventojų turtą, plėšdavo rūmus, atimdavo iš valstiečių maisto atsargas, degindavo kaimus ir miestus. Visa, ką žmonės buvo sukūrę ir pastatę taikos metais, virto pelenais, šalyje siautė maras ir badas. ❀ Nepaisant to, šioje epochoje buvo pastatytos puošniausios bažnyčios, liudijančios tai, kad ir sunkiausiu metu žmogaus dvasia nenustojo stiebtis aukštyn ir ieškoti grožio. Būtent tada pradėjo kilti nuostabios, grakščios barokinės šventovės, tviskančios marmuru, auksu ir stebinančios menininkų išmone. ❀ Vienas būdingiausių Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės baroko bruožų – dvibokštės bažnyčios. Vilniuje jų yra ištis nemažai: Šv. Kotrynos, Šv. apaštalų Petro ir Povilo, Šv. Kazimiero, Šv. arkangelo Rapolo, Šv. apaštalų Pilypo ir Jokūbo, Šv. Dvasios, Misionierių (Viešpaties Dangun Žengimo bažnyčia) ir kt.

Juozapas Kamarauskas
Misionierių (Viešpaties Dangun Žengimo)
bažnyčios portalas. 1895 m.

Józef Oziębłowski
Misionierių bažnyčios Vilniuje interjeras. XIX a. vid.

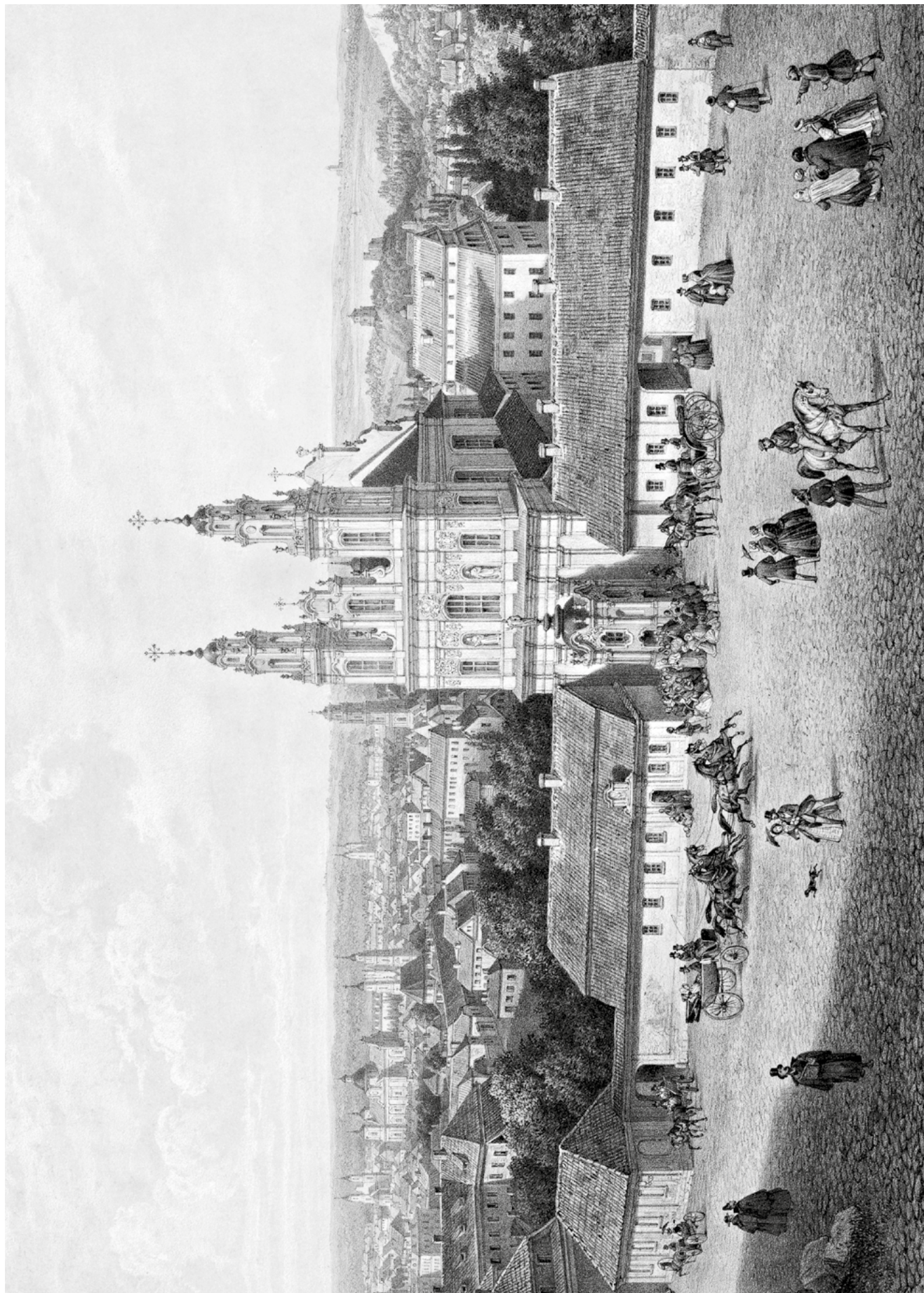
Ar žinojai, kad ...

❀ Misionierių bažnyčia stovi gerai matomoje vietoje ant Išganytojo kalno. Nuo čia atsiveria įspūdinga Vilniaus senamiesčio panorama. Bažnyčia ir šalia esantis vienuolynas kadaise priklausė vienuoliams misionieriams. Bažnyčią jie statė net 35 metus, nes darbus stabdė įvairios negandos: Vilniaus gaisras, lėšų stygius, karas su švedais, maro epidemija. Vienuolyno teritorijoje anuomet driekėsi didžiulis nuostabus parkas su tvenkiniais ir pasivaikščiojimo takais. Jis tęsėsi žemyn iki pat Vilnios upės. Šiandien buvusio parko teritorija neatpažįstamai pasikeitusi: per ją driekiasi Maironio g., čia stovi nauji šiuolaikiniai pastatai.

❀ XVIII a. pirmoje pusėje po keleto Vilnių nuniokojusių gaisrų į sostinę iš Lenkijos atvyko talentingas architektas Jonas Kristupas Glaubicas (1700–1767). Kartu su kitais jis daug prisidėjo atstatant Vilnių, jo šventoves atnaujino barokiniu stiliumi. J. K. Glaubicas kūrė skirtingoms religinėms bendruomenėms, kurių sostinėje nuo seno būta pačių įvairiausių:

restauravo evangelikų liuteronų maldos namus, paaukštino Misionierių, Šv. Kotrynos bažnyčių bokštus, sukūrė barokinį altorių Šv. Dvasios cerkvei, interjerą buvusiai Didžiąjai sinagogai, banguojantį fasadą Šv. Jonų bažnyčiai bei Bazilijonų vartams ir kt. J. K. Glaubicas laikomas žymiausiu Vilniaus baroko architektu.

❀ Pirmąją barokinę šventovę Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje pastatė Mikalojus Kristupas Radvila Našlaitėlis (1549–1616). Šis didikas ypač išgarsėjo savo piligrimine kelione į Jeruzalę. Keliaudamas po Europą jis susižavėjo Romoje matytais įstabiais naujojo stiliaus pastatais. Grįžęs į Nesvyžių ir atsikvietęs čia italų architektą M. K. Radvila Našlaitėlis nutarė pastatyti barokinę šventovę. Nesvyžiaus Dievo Kūno bažnyčia iškilo 1587–1593 metais. Nesvyžius anuomet priklausė Lietuvos Didžiąjai Kunigaikštystei, o šiandien yra Baltarusijos teritorijoje.

Viktor Vincent Adam, Laurent Deroy
Iš Jono Kazimiero Vilčinskio „Vilniaus albumo“
Vilniaus Viešpaties Dangun Žengimo
bažnyčia ir Misionierių vienuolynas. 1850 m.

Vilniaus baroko perlas

Viena gražiausių ir žinomiausių bažnyčių Lietuvoje yra Vilniaus Šv. apaštalų Petro ir Povilo bažnyčia. Tai tikras baroko šedevras. ✿ Iš išorės ji neatrodo ypatingai besiskirianti nuo kitų barokinių pastatų. Tačiau užėję vidun lankytojai aikteli iš nuostabos – galva tiesiog apsvaigsta nuo gausybės baltų statulų ir puošnių lipdinių: čia galite pamatyti nulipdytus karalius ir riterius, rėkiančias galvas ir nuostabaus grožio gėles, dramblius, strėle į jus nusitaikiusį angeliuką, daugybę šventųjų ir netgi giltinę. Ji puikuoja šalia pagrindinio bažnyčios įėjimo, dešinėje pusėje, ir visiems, apsvaigusiems nuo šventovės puošmenų, primena, kad pasaulyje šalia gražių dalykų egzistuoja ir ne tokie malonūs. ✿ Ši šventovė ypatinga tuo, kad čia beveik nėra spalvų, visa jos didybė ir grožis glūdi baltoje erdvėje ir puošyboje. Šitaip bažnyčią išdailino italų menininkai Džiovanis Pietras Pertis ir Džiovanis Marija Galis, kuriuos į Vilnių pasikvietė Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės etmonas ir Vilniaus vaivada Mykolas Kazimieras Pacas (1624–1682). Sakoma, kad bažnyčią jis pastatydinęs kaip padėką Dievui už laimingą išsigelbėjimą karo su Maskva metu.

Nežinomas dailininkas
Mykolas Kazimieras Pacas. XVII a.

Józef Oziębłowski
Vilniaus Šv. Petro ir Povilo bažnyčia. XIX a. vid.

Ar žinojai, kad ...

✿ Šv. apaštalų Petro ir Povilo bažnyčios vidaus puošyba užtruko net 30 metų. Suskaičiuota, kad joje yra apie 2 tūkstančiai statulų. Tikra šventųjų enciklopedija: kiekviena statula, kiekviena nulipdyta kompozicija pasakoja konkretaus šventojo gyvenimo istoriją. Įdomu tai, kad menininkams, kūrusiems šias skulptūras, pozavo vietiniai gyventojai, tad galima sakyti, kad bažnyčioje įamžinti XVII a. vilniečių veidai.

✿ Mykolas Kazimieras Pacas savo testamente buvo nurodęs, kad jį palaidotų ne puošnioje koplyčioje, bet paprastoje kriptoje, po jo statytos bažnyčios prieangiu... Toks noras rodo didelį M. K. Paco nusizėmimą – juk kiekvienas, einantis į šiuos maldos namus, norom nenorom turės mindyti jo (didžiojo karo vado ir Vilniaus vaivados!) poilsio vietą. Bažnyčios fundatoriaus valia buvo išpildyta: jis buvo palaidotas

nurodytoje vietoje, o jo kapas uždengtas paprasta akmens plokšte su lotynišku įrašu: „Čia guli nusidėjėlis“. XVIII a. žaibas suskaldė lentą, vienuoliai ją išlupo ir įmūrijo šventovės sienoje. Tačiau didiko palaikai tebesiils po Šv. apaštalų Petro ir Povilo bažnyčios prieangiu.

✿ Ištrauka iš M. K. Paco testamento: „Mano kūną turi paguldyti į paprastą juodą karstą, jokia medžiaga, juolab šilkinė, neapmuštą, su nudažytu kryžiumi. Tada privačiai, be jokių procesijų ir palydų ar iškilmių bei pasaulietinės pompastikos į Vilniaus Šv. Petro ir Povilo bažnyčią nuveža ir pastato ten ant grindų be jokios pakyls, tik tegu šešias žvakes uždega, kol vyks šv. Mišios už mano sielą.“

Juozapas Kamarauskas
Šv. apaštalių Petro ir Povilo bažnyčia Vilniuje. 1894 m.

Vilniaus klasicizmas

Sakoma, kad visi, net ir patys gražiausi dalykai, turi pabaigą. Taip nutiko ir barokui: XVIII a. pabaigoje prašmatnūs baroko papuošimai išėjo iš mados ir miestuose ėmė rasti visiškai priešingo stiliaus pastatų – tiesių linijų, saikingai dekoruotų, dvelkiančių harmonija ir sustingusia ramybe. Susiformavo naujas meno ir architektūros stilius – klasicizmas. Jo laikotarpiu, panašiai kaip ir Renesanso epochoje, daug dėmesio buvo skiriama mokslui ir švietimui. 🍀 Žymiausias to meto architektas Lietuvoje buvo Laurynas Stuoka Gucevičius (1753–1798). Jis mokėsi Romoje, kurį laiką gyveno Prancūzijoje, tad gerai susipažino su naujuoju Europos šalių menu. Grįžęs į Vilnių, kupinas šviežių idėjų ir didelių užmojų jaunas architektas atnaujino svarbiausius sostinės pastatus – katedrą, miesto rotušę ir tapo Vilniaus universiteto Architektūros katedros vadovu. Ši mokslo įstaiga turėjo didelę reikšmę klasicizmo įsitvirtinimui Lietuvoje, nes čia buvo išugdyti pirmieji profesionalūs vietiniai Lietuvos architektai. 🍀 Tuo metu pasistatyti klasicistinius rūmus su parku buvo ne vieno dvarininko užgaida, nemažai tokių rezidencijų iškilo Lietuvos dvarininkų žemėse. Architektas Laurynas pagal naujausią madą perstatė Vilniaus vyskupo Ignoto Masalskio Verkių rūmus, kurie XVIII a. garsėjo puošnumu ir prabanga.

Viktor Vincent Adam, Luis Philippe Alphonse Bichebois, Vasilij Sadovnikov
Verkių rūmų fasadas. 1848 m.

Józef Hilary Glowacki
Laurynas Stuoka-Gucevičius. 1823 m.

Kas yra klasicizmas?

🍀 Klasicizmas – XVIII–XIX a. Europoje vyravęs meno ir architektūros stilius. Jis atsirado Prancūzijoje ir buvo priešingybė ištaigingam barokui. Klasicizmo menininkai siekė vėl (kaip ir Renesanso epochoje) sugrąžinti aiškias, paprastas, santūrias architektūros formas, kokios buvo naudojamos Antikos laikais. Klasicistiniams pastatams būdingi stačiakampiai langai ir durys, tiesios linijos, saikingi papuošimai. Klasicistinių šventovių, rūmų priekinę dalį dažnai puošia lieknų kolonų eilės – kolonados.

🍀 Vilniaus katedra yra viena seniausių bažnyčių Lietuvoje. Šventovė šioje vietoje stovėjo dar XIII amžiuje. Skirtingais šimtmečiais Vilniaus katedra puošė skirtingais architektūriniais rūbais: buvo ir gotikinės, ir renesansinės, ir barokinės

išvaizdos. XVIII a. klasicistiniu stiliumi ją perstatė Laurynas Stuoka-Gucevičius. Tokia ji išliko iki šiol.

🍀 Apie XVIII a. vykusį Vilniaus katedros atstatymą poetas Justinas Marcinkevičius sukūrė poemą „Katedra“. Štai kokius žodžius jis įdėjo į architekto Lauryno Stuokos-Gucevičiaus lūpas: (...)
Vyskupe Masalski!

*Statykim Katedrą. Paveski man
Projektą padaryt! Aš nemiegosiu,
Nevalgysiu... sėdėsiu dieną naktį...
Aš ją plėšte išplėšiu iš savęs,
Kaip savo širdį aikštėje padėsiu
Po visa reginčia dangaus akim –
Tegul gyvena ir žmogus, ir Dievas.*

Nežinomas dailininkas
Vilniaus katedra. XIX a.

Vyskupų, gubernatoriaus ir prezidento rūmai

Gal esate lankęsi Lietuvos Respublikos Prezidento rūmuose? Ši vėlyvojo klasicizmo stiliumi pastatyta rezidencija labai svarbi Lietuvos valstybei. Daugiau negu du šimtus metų, XVI–XVIII a., ji priklausė Vilniaus vyskupams – aukštas pareigas užimantiems dvasininkams. 🌿 Lietuvai atsідūrus Rusijos imperijos sudėtyje, tuo metu, kai Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai buvo galutinai nugriauti, Vyskupų rūmai tapo puošniausia ir solidžiausia Vilniaus rezidencija. Būtent čia vietą nakvynei pasirinko Vilniuje trumpam viešėję Rusijos carai Pavelas I ir Aleksandras I, Lenkijos–Lietuvos valdovas Stanislovas Augustas Poniatovskis, būsimasis Prancūzijos karalius Liudvikas XVIII ir Prancūzijos imperatorius Napoleonas Bonapartas. 🌿 XIX a. rūmuose apsigyveno Rusijos valdininkai generalgubernatoriai, kuriems buvo pavesta valdyti Lietuvą. Vėliau juose veikė įvairios įstaigos, o 1997 m. įsikūrė Lietuvos Respublikos prezidentūra. 🌿 Šiandien rūmai – nuolatinė šalies Prezidento darbo vieta. Eidami pro šalį atkreipkite dėmesį į ant rūmų iškeltą Prezidento vėliavą – kai šalies vadovas yra sostinėje Vilniuje, ji iškeliamą. Kai jis išvykęs, vėliava nuleidžiama. Rūmų vidų puošia Klasicizmo epochos stiliaus salės: Baltojoje teikiami apdovanojimai, Mėlynojoje vyksta uždari pokalbiai, Žaliojoje Prezidentas tariasi su vyriausiais patarėjais.

Ignacy Karęga
Vyskupas Ignotas Masalskis. 1779 m.

Nežinomas rusų dailininkas
Napoleonas. 1834 m.

Ar žinojai, kad ...

🌿 Paskutinis vyskupas, gyvenęs šiuose rūmuose, buvo Ignotas Jokūbas Masalskis (1726–1794). Jis nemažai nusipelnė Lietuvos klasicizmui, mat rėmė žymiausio Lietuvos klasicizmo kūrėjo Lauryno Stuokos-Gucevičiaus studijas. Vyskupo dėka jaunas architektas galėjo studijuoti architektūrą Romoje ir gyventi užsienyje. Laurynas neliko skolingas – grįžęs į Vilnių atliko keletą vyskupo Masalskio užsakymų: rekonstravo Vilniaus katedrą, kai kurias Vyskupų rūmų dalis ir puošniousius I. J. Masalskio rūmus Verkiuose.

🌿 XIX a. šalia rūmų stovėjo paminklas generalgubernatoriui Michailui Muravjovui. Malšindamas 1861–1863 m. sukilimą, jis pagarsėjo ypatingu žiaurumu ir žmonių buvo

vadinamas Koriku. Pasakojama, kad vilniečiai labai nemėgo šio pareigūno, tad jo postamentą drąsesnieji pokštautojai paslapčia ištepė taukais. Užuođę riebalus iš visų senamiesčio pakampių sulėkdavo šunys ir imdavo laižyti paminklą, rietis tarpusavyje ir savo kaukimu erzinti caro valdininkus. Taip miestiečiai atsilygindavo šalį engusiam generalgubernatoriui.

🌿 Prie Prezidento rūmų kiekvieną sekmadienį 12 val. vyksta iškilminga vėliavų pakeitimo ceremonija, kurioje dalyvauja Lietuvos kariuomenės Garbės sargybos kuopos kariai. Po vėliavų pakeitimo ceremonijos garbės sargybon stoja du XIV a. karių uniformomis vilkintys sargybiniai.

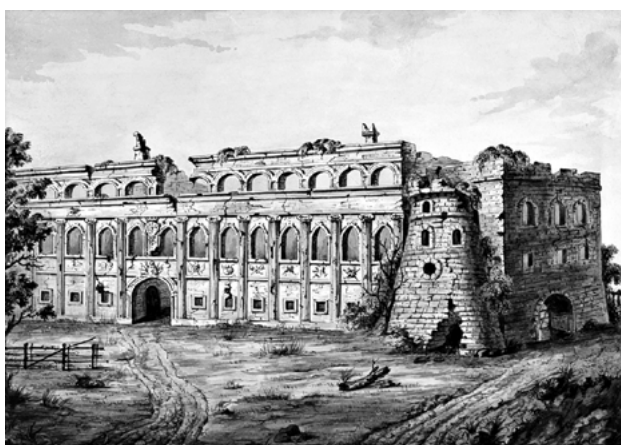
Philippe Benoist
Iš Jono Kazimiero Vilčinskio „Vilniaus albumo“
Generalgubernatūros rūmai ir Universiteto
observatorija Vilniuje. XIX a. vid.

Prarastas ir neatrastas Vilnius

Kaip manote, ką šiandien pasakytų kunigaikštis Gediminas, pažvelgęs į sostinės širdyje stūksantį Pilies kalną? Ar Žygimantas Augustas atsektų kelią į mylimosios Barboros rūmus? Dauguma prieš tris keturis šimtus metų buvusių Vilniaus pastatų jau seniai pražuvę. Buvusiuose soduose nutiestos naujos gatvės, senos upių vagos užpiltos ir užstatytos naujais mūrais. Laikas bėga, mainosi epochos, karai, gaisrai ir nauji žmonių sumanymai keičia miesto veidą. ☘ Daugelį šimtmečių Vilniuje gyveno įvairių tautybių, kultūrų ir skirtingų religinių įsitikinimų žmonės. Jie praturtino miesto bendruomenę savo darbais, žiniomis ir tradicijomis, čia statėsi namus ir šventoves, padėjo ginti miestą nuo priešų. ☘ Tad Vilnius yra atviras visiems, jis – tarsi istorijos veidrodis, atspindintis įvairių čia gimusių ar kūrusių žmonių mąstymą, vertybes, papročius. Vilnius yra savas, bet kartu ir svetimas, dar daug kas jame nepažinta ir neatrasta...

Pranciškus Smuglevičius
Subačiaus vartai. 1785 m.

Marcelinas Januševičius
Radvilų rūmų griuvėsiai Vilniuje. XIX a.

Ar žinojai, kad ...

☘ Kažkada Lietuvos sostinę juosė išpūdinga gynybinė siena su 10 vartų: Rūdninkų, Trakų, Totorių, Aušros (arba Medininkų), Vilijos (arba Vilniaus), Marijos Magdalenos (arba Šlapieji), Pilies, Bernardinų, Išganytojo (arba Spaso) ir Subačiaus. Iki mūsų dienų išliko tik vieneri – Aušros vartai. Kaip atrodė kiti, galima pamatyti dailininkų piešiniuose, perskaityti istorikų aprašymuose. Vieni išpūdingiausių buvo Subačiaus vartai. Pro jų bokšto angas buvo galima ne tik šaudyti tolyn į besiantinančią kariuomenę, bet ir mėtyti akmenis, ant priešų galvų pilti verdantį vandenį, aliejų ar įkaitintą smėlį. Sakoma, kad šis išpūdingas gynybinis statinys su bokštais atrodė nelyginant maža pilaitė.

☘ Renesansiniai Barboros Radvilaitės rūmai kadaise stovėjo netoli Žemutinės Vilniaus pilies, ant Neries upės kranto, dabartinės Mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos teritorijoje. Rūmai buvo dideli, puošnūs, juos supo gražūs sodai su tvenkiniais. Nuo Žemutinės pilies iki Radvilų sodo Žygimantas Augustas buvo įsakęs įrengti slaptą praėjimą, kad niekieno nepastebėtas galėtų susitikinėti su savo mylimąja.

☘ Vilniaus Didžiosios sinagogos, stovėjusios Vokiečių g. kieme, šiandien neberastų ir didysis žydų išminčius Gaonas Eliahu. Dydziau ir puošnumu ši šventovė pranoko visas Lietuvos ir Lenkijos valstybėje pastatytas sinagogas. Ji buvo 25 m ilgio ir 12 m aukščio, dar 2 m buvo įleista į žemę. Į ją tilpdavo iki 5 tūkstančių žmonių. Manoma, kad mūrinė sinagoga buvo renesansinio stiliaus, o XVIII a. jos vidų puošė barokiniai Jono Kristupo Glaubico sukurti altoriai. Kiek vėliau šventovė buvo atnaujinta ir įgijo klasicizmo bruožų. Didžioji sinagoga – žydiškojo Vilniaus širdis – stovėjo iki Antrojo pasaulinio karo pabaigos. Ją subombardavo vokiečių lėktuvai, o sovietų valdžia nugriovė galutinai.

☘ Skirtingos tautos mūsų sostinę vadino panašiai skambančiais, bet vis dėlto šiek tiek skirtingais vardais: iki XX a. antrosios pusės Vilnius žydams buvo *Vilne*, lenkams – *Wilno*, rusams ir prancūzams – *Vilna*, vokiečiams – *Wilna*, baltarusiams – *Vilno*.

Zigmantas Čaikovskis
 Vilniaus Didžioji sinagoga. Dailininko Juozapo
 Kamarausko 1899 m. paveikslo replika. 1945 m.
 Vilniaus Gaono žydų istorijos muziejus

ŠALTINIAI:

- Briedis L., *Vilnius: savas ir svetimas*, Vilnius: Baltos lankos, 2019.
- Bumblauskas A., *Senosios Lietuvos istorija: 1009–1795*, Vilnius: R. Paknio leidykla, 2005.
- Čaplinskas A. R., *Vilniaus istorija. Legendos ir tikrovė*, Vilnius: Charibdė, 2015.
- Dangaus miestas. Vilniaus vienuolynų palikimas Bažnytinio paveldo muziejuje*, sud. D. Vasiliūnienė, Vilnius: Bažnytinio paveldo muziejus, 2020.
- Drėma V., *Dingęs Vilnius*, Vilnius: Vaga, 1991.
- Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos kultūra: tyrinėjimai ir vaizdai*, sud. V. Ališauskas, L. Jovaiša, M. Paknys ir kt., Vilnius: Aidai, 2001.
- Bakonis E., Genzelis B., Kajackas A. ir kt., *Lietuvos istorija. Iliustruota enciklopedija*, Kaunas: Šviesa, 2012.
- Vaišvilaitė I., *Pasivaikščiojimai po krikščioniškąjį Vilnių*, Vilnius: Baltos lankos, 2017.
- Vilniaus universiteto istorija: 1579–1994*, Vilnius: Valstybinis leidybos centras, 1994.
- Vilniaus legendos*, Vilnius: Žuvėdra, 2003.
- Interneto svetainė *Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorijos*, <http://www.ldkistorija.lt/> (žiūrėta 2020-11-12).
- Lietuvos integrali muziejų informacinė sistema, <https://www.limis.lt/> (žiūrėta 2020-11-12).
- Nacionalinio muziejaus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmų interneto svetainė www.valdovurumai.lt (žiūrėta 2020-11-12).
- Visuotinė lietuvių enciklopedija*, <http://www.vle.lt/> (žiūrėta 2020-11-12).

Knyga išleista įgyvendinant projektą „Spalvink Vilnių. Miesto architektūra“, kurį iš dalies parėmė Lietuvos kultūros taryba, 2020

SUDARYTOJOS – Laima Bačkienė, Dalia Sirgedaitė

DAILININKĖ – Rūta Mozūraitė

TEKSTŲ RENGĖJA – Laima Bačkienė

REDAKTORĖ – Margarita Gaubytė

KONSULTANTAS – Vytautas Starikovičius

VIRŠELYJE

Juozapas Kamarauskas

Šv. apaštalų Petro ir Povilo bažnyčia Vilniuje. 1894 m.

PIRMAME PUSLAPYJE

Nežinomas dailininkas

Angelas. XVIII a. pab. – XIX a. pr.

Jean Jacques Outhwaite

Aušros Vartų gatvė Vilniuje. 1862 m.

PASKUTINIAME VIRŠELYJE

Juozapas Kamarauskas

Architektūros fragmentas. Šv. arkangelo Mykolo bažnyčia Vilniuje. 1923 m.

IŠLEIDO

Lietuvos nacionalinis dailės muziejus (Didžioji g. 4, Vilnius)

SPAUSDINO

UAB „Utenos Indra“ (Maironio g. 12, Utena)

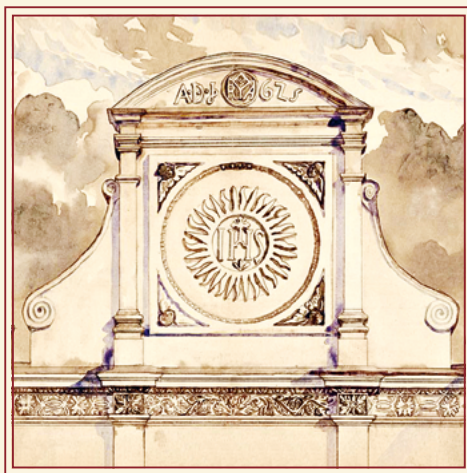
Tiražas 1 000 egz.

© Lietuvos nacionalinis dailės muziejus, 2020

© Laima Bačkienė, Dalia Sirgedaitė, sudarymas, 2020

© Rūta Mozūraitė, apipavidalinimas, 2020

LIETUVOS
NACIONALINIS
DAILĖS
MUZIEJUS

LITHUANIAN
NATIONAL
MUSEUM
OF ART

www.lndm.lt/spalvink-vilniu/